CENEDLAETHAU'R DYFODOL CYMRU

STRATEGAETH GAFFAEL

Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru
Future Generations Commissioner for Wales

Cymru Can

Centre for Ageing Better

Cynnwys

2 **Cyflwyniad**

- 2 Deddfwriaeth a pholisïau arweiniol
- 2 Deddfwriaeth sy’n llywio ein Polisi Caffael Cymdeithasol Gyfrifol
- 3 Caffael cymdeithasol gyfrifol

4 **Alinio gyda Cymru Can**

6 **Ein hamcanion caffael cymdeithasol gyfrifol**

- 7 Sut rydym yn bwriadu sicrhau y bydd yn cyflawni caffael cyhoeddus mewn ffordd gymdeithasol gyfrifol
- 8 Diwygio ac adolygu amcanion caffael sy'n gymdeithasol gyfrifol

Camau i fodloni pob un o’n pedwar amcan caffael cymdeithasol gyfrifol

- 9 Amcan 1: Gwella Gwaith Teg a chadwyni cyflenwi moesegol
- 12 Amcan 2: Cynyddu cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant
- 16 Amcan 3: Effeithio ar newid cadarnhaol tuag at leihau allyriadau carbon a gwella bioamrywiaeth
- 20 Amcan 4: Hyrwyddo a gwarchod diwylliant a'r iaith Gymraeg

22 **Atodiad 1 – cyfraniad at y nodau llesiant**

Fersiwn	Awdur	Dyddiad	newidiadau	Adolygiad
1.0	Alice Horn	10 Medi 2024	Polisi gwreiddiol yn dilyn deddfu Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023	Medi 2025

Cyflwyniad

Deddfwriaeth a pholisïau arweiniol

Mae datblygu'r Strategaeth Gaffael newydd hon yn un o'n dyletswyddau o dan ddeddfwriaeth newydd a pholisi caffael.

Y weledigaeth ar gyfer caffael yn y sector cyhoeddus yng Nghymru, fel y'i hamlinellir yn Natganiad Polisi Caffael Cymru (2021) yw bod "caffael yn y sector cyhoeddus yng Nghymru yn ysgogydd pwerus gyda'r gallu i sicrhau newid parhaus er mwyn cyflawni canlyniadau cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol ar gyfer y llesiant Cymru".

Deddfwriaeth sy'n llywio ein Polisi Caffael sy'n Gymdeithasol Gyfrifol

Mae Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023 yn cydnabod y rôl strategol sydd gan gaffael o ran gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol ei ardal yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

Deddf Caffael (2023)

Nod Deddf Caffael (2023) yw creu prosesau caffael symlach, mwy hyblyg ac effeithiol yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon. Mae'r rheoliadau hyn yn disodli Rheoliadau Contractau Cyhoeddus 2015.

Mae'r agweddau allweddol yn cynnwys:

- Cyflwyno dyletswyddau i wella tryloywder drwy gydol y cylch bywyd masnachol drwy ddatblygu system agored, gan alluogi craffu priodol ar sut mae arian trethdalwyr yn cael ei wario.
- Nodi a lleihau rhwystrau i fusnesau bach a mentrau cymdeithasol gystadlu am fwy o gontractau sector cyhoeddus ac ennill mwy ohonynt.

Bydd y dyletswyddau a gyflwynir yn ei gwneud yn ofynnol i ni:

1. Bennu, cyhoeddi a chymryd pob cam rhesymol i gyflawni amcanion caffael sy'n gymdeithasol gyfrifol wrth gyflawni caffael cyhoeddus mewn perthynas ag unrhyw gontract rhagnodedig
2. Paratoi strategaeth gaffael sy'n nodi sut rydym yn bwriadu cymryd pob cam rhesymol i gyflawni ein hamcanion caffael sy'n gymdeithasol gyfrifol
3. Paratoi a chyhoeddi adroddiad caffael blynyddol
4. Cynnwys cymalau gwaith cyhoeddus cymdeithasol mewn contractau adeiladu mawr a chymryd pob cam rhesymol i sicrhau bod y cymalau hyn yn cael eu gweithredu
5. Cynnwys cymalau gweithlu cymdeithasol cyhoeddus mewn contractau gwasanaethau allanol a chymryd pob cam rhesymol i sicrhau bod y cymalau hyn yn cael eu gweithredu
6. Creu, cynnal a chyhoeddi cofrestr contractau
7. Nodi sut rydym yn bwriadu gwneud taliadau sy'n ddyledus o dan gontract yn brydlon ac, oni bai nad yw hyn yn rhesymol ymarferol, dim hwyrach na 30 diwrnod ar ôl i anfoneb (neu hawliad tebyg) gael ei gyflwyno

Mae **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015** yn nodi uchelgais clir i wella ein llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol.

Er mwyn sicrhau ein bod i gyd yn gweithio tuag at yr un diben, mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn amlinellu gweledigaeth a rennir drwy gyflwyno **saith nod llesiant**.

Mae'n cyflwyno **pum ffordd o weithio (hirdymor, integreiddio, cynnwys, cydweithio ac atal)** sydd eu hangen i gyflawni'r nodau llesiant hyn.

Mae ein hegwyddorion a'n gweithdrefnau prynu wedi'u datblygu i gyd-fynd â'r darnau allweddol hyn o ddeddfwriaeth a'r canllawiau cysylltiedig. Drwy ddefnyddio dull sy'n seiliedig ar ganlyniadau, byddwn yn gweithio i gyflawni pob un o'r **pedwar dimensiwn llesiant (economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol)** ar gyfer cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol.

Caffael cymdeithasol gyfrifol

Mae caffael yn un o'r saith maes corfforaethol ar gyfer newid yng nghanllawiau statudol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Rhannu Pwrpas: Rhannu Dyfodol, SPSF 1: Canllawiau Craidd), a dylid ei gynnal yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, sydd wedi'i anelu at gyflawni nodau llesiant cenedlaethol Cymru.

Mae Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol yn cydnabod y rôl allweddol y mae caffael yn ei chwarae o ran gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol pobl a chymunedau yng Nghymru.

Yn ystod 2023/2024 **fe wnaethom wario £400k yn prynu nwyddau, gwasanaethau a gwaith gan dros 90 gyflenwyr a chontractwyr**. Mae enghreifftiau o sut rydym yn gwneud hyn mewn ffordd sydd o fudd i'r gymdeithas ehangach yn cynnwys:

- Wrth gaffael lleoliadau, rydym yn dewis defnyddio cyfleusterau mor agos â phosibl at drafnidiaeth gyhoeddus neu lwybrau cerdded/beicio.
- Rydym yn gofyn cwestiynau ynghylch rhinweddau cynaliadwyedd lleoliad lle nad yw ar gael yn gyhoeddus.
- Rydym yn dewis llety sydd â rhinweddau cynaliadwyedd ac sy'n agos at drafnidiaeth gyhoeddus.
- Rydym yn ceisio defnyddio cyflenwyr sy'n Fasnach Deg ac sy'n defnyddio cynnyrch lleol.

Mae'r Strategaeth Gaffael hon yn nodi'r camau y byddwn yn eu cymryd i gyflawni ein hamcanion caffael sy'n gymdeithasol gyfrifol a gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol. Mae hefyd yn amlinellu'r hyn yr ydym yn ei ddisgwyl gan ein cyflenwyr a'n contractwyr.

Mae ein holl bolisïau wedi'u cynllunio i sicrhau bod y broses yn rheolaidd, yn deg, yn ddiduedd, yn gymesur ac yn ystyried yr angen i sicrhau gwerth am arian, a sicrhau buddion i'r gymdeithas ehangach ond hefyd i sicrhau ein bod yn cerdded y sgwrs, gan anelu at gyflawni'r nodau llesiant a defnyddio'r pum ffordd o weithio ein hunain ac annog ein cyflenwyr i wneud hynny hefyd.

Alinio gyda Cymru Can

Bydd ein hamcanion cymdeithasol gyfrifol yn ein helpu i gyflawni Cymru Can drwy wneud y mwyaf o’n cyfraniad at y nodau llesiant cenedlaethol.

Mae’r amcanion yn adeiladu ar ein gweledigaeth hirdymor, pwrpas a gwerthoedd:

Ein Gweledigaeth

Yn 2050, mae Cymru yn lle gwell i fyw ac mae ganddi ddyfodol disglair ac optimistaidd – llewyrchus, cynhwysol a gwyrdd.

Gyda'n gilydd rydym wedi diogelu buddiannau'r rhai sydd heb eu geni eto.

Mae llesiant a meddwl hirdymor wrth wraidd y broses o wneud penderfyniadau.

Cymru Can.

Ein Pwrpas

Rydym yn llais ar gyfer cenedlaethau’r dyfodol, yn gweithredu heddiw ar gyfer gwell yfory. Rydym yn cynghori ac yn herio, gan ddwyn y rhai sy'n gwneud penderfyniadau i gyfrif. Rydym yn ysbrydoli, yn ymgynnull ac yn cynnull i gael yr effaith fwyaf posibl.

Ynghyd ag eraill, rydym yn tyfu mudiad dros newid – gan roi meddwl hirdymor a ffocws ar y dyfodol wrth wraidd popeth a wnawn.

Ein Gwerthoedd

Bob dydd, rydym yn gweithio tuag at ein gweledigaeth, wedi'i hategu gan set o Werthoedd craidd a rennir.

Rydym yn:

- Cynhwysol
- Beiddgar
- Agored
- Cefnogol
- Optimistaidd

Ein Cenadaethau

Mae ein strategaeth 2023 – 2030, Cymru Can, yn crynhoi’r dull y bwriadwn ei fabwysiadu dros y saith mlynedd nesaf tuag at gyflawni’r weledigaeth hon.

Mae’n nodi ein pum cenhadaeth:

- Gweithredu ac Effaith
- Hinsawdd a Natur
- Iechyd a Llesiant
- Diwylliant a'r Iaith Gymraeg
- Economi Llesiant

Fe wnaethom hefyd nodi pynciau, themâu neu systemau sy'n cysylltu ein holl genadaethau, megis y system fwyd, a ddeallusrwydd artiffisial a digidol, y byddwn yn eu harchwilio'n fanylach.

Mae ein hamcanion caffael cymdeithasol gyfrifol isod wedi'u cynllunio i gefnogi'r cenadaethau hyn.

Ein hamcanion caffael cymdeithasol gyfrifol

Er mwyn cyflawni ein dyletswyddau deddfwriaethol o dan Ddeddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023 a hyrwyddo economi llesiant sy'n rhoi pobl a'r blaned yn gyntaf, mae Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru wedi mabwysiadu, yn 2024, yr amcanion caffael cymdeithasol gyfrifol a ganlyn:

Amcan 1: Gwella Gwaith Teg a chadwyni cyflenwi moesegol

Amcan 2: Cynyddu cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant

Amcan 3: Effeithio ar newid cadarnhaol tuag at leihau allyriadau carbon a gwella bioamrywiaeth

Amcan 4: Hyrwyddo a gwarchod diwylliant a'r iaith Gymraeg

Bydd yr amcanion hyn yn llywio ein gweithgarwch caffael ac yn sicrhau y byddwn yn cyflawni trefniadau caffael sy'n gymdeithasol gyfrifol fel a ganlyn yn **Neddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023**:

> *"rhaid i awdurdod contractio geisio gwella'r llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol. Mae hyn yn golygu gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, gyda'r nod o gyflawni saith nod llesiant cenedlaethol Cymru a amlinellir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015."*

Mae **Atodiad 1** yn manylu ymhellach ar sut y bydd ein hamcanion a'n strategaeth gaffael yn helpu i gyfrannu at bob un o'r nodau llesiant cenedlaethol a nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Bydd ein hamcanion cymdeithasol gyfrifol yn cael eu cyhoeddi ar ein gwefan, o fewn y Strategaeth hon a'u cynnwys fel rhan o gomisiynu a chontractio gwaith papur fel y bo'n briodol.

Sut rydym yn bwriadu sicrhau y bydd yn cyflawni caffael cyhoeddus mewn ffordd gymdeithasol gyfrifol

Rydym wedi datblygu ein Strategaeth Gaffael i sicrhau bod yr arian sy'n cael ei wario gan ein swyddfa yn bodloni gofynion deddfwriaethol ac yn gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol pobl a chymunedau yng Nghymru. Adlewyrchir yr ymrwymiad hwn yn themâu ein hamcanion caffael sy'n gymdeithasol gyfrifol, a'r camau y byddwn yn eu cymryd i'w cyflawni.

Mae ein hamcanion caffael wedi'u gwreiddio wrth gyflawni ein strategaeth sefydliadol hirdymor Cymru Can, yn ogystal â'r darnau allweddol o ddeddfwriaeth caffael.

Mae'r Strategaeth hon wedi'i chymeradwyo gan y Comisiynydd, a dylai'r camau a amlinellir yn y ddogfen hon fod yn berthnasol iddynt hwy, yr holl staff ac eraill sy'n gweithio ar eu rhan. Bydd y gweithdrefnau a nodir yn y ddogfen hon yn cael eu cymhwyso'n gymesur (yn dibynnu ar faint y contract) i bob achos lle prynir nwyddau neu wasanaethau ar ran y Comisiynydd.

Mae Cyfarwyddwyr Cenhadaeth yn gyfrifol am gefnogi'r gwaith o gyflawni caffael sy'n gymdeithasol gyfrifol yn unol â'n hamcanion caffael.

Fferm Bwlchwernen

Asha Jane

Amlinellir y 'Camau y byddwn yn eu cymryd' a'r 'Camau a gymerir gan bobl yr ydym am weithio gyda nhw' ar gyfer pob amcan yn yr adran nesaf.

Bydd y Cyfarwyddwr Cyllid a TG a'n Swyddog Corfforaethol a Chyllid yn monitro cydymffurfiaeth â'r Strategaeth hon a bydd cynnydd yn cael ei gynnwys yn ein Hadroddiad Blynyddol statudol. Bydd y cynnydd a wnaed tuag at sut yr ydym wedi gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol drwy ein gwariant i'w weld drwy enghreifftiau o'n canlyniadau caffael.

Mae ein Polisi Caffael mewnol yn cynnwys rhagor o fanylion am y prosesau a'r gweithdrefnau y mae'n rhaid i staff eu dilyn i gyflawni caffael cyhoeddus sy'n gymdeithasol gyfrifol.

Dylid ystyried y Strategaeth hon ar y cyd â pholisïau eraill megis ein Polisi Partneriaethau, Trefniadau Cydweithredol a Mentrau ar y Cyd.

Mae cydweithredu a gweithio mewn partneriaeth yn ffordd dda o sicrhau gwerth am arian, cyflymu'r broses o rannu gwybodaeth, helpu i chwalu'r rhwystrau i newid diwylliannol, cynyddu adnoddau a helpu i leihau costau gweinyddol ac osgoi dyblygu ymdrechion.

Mae cyllid ar y cyd, cyflawni prosiectau ar y cyd a chydweithio yn gyffredinol yn cael eu hannog gan y Comisiynydd i ni gerdded y sôn am Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac arwain drwy esiampl.

Er mwyn sicrhau ein bod yn ymgymryd â chaffael sy'n gymdeithasol gyfrifol, byddwn yn dilyn y cyngor a'r argymhellion sydd gennym ar gyrff cyhoeddus ar gyfer materion sy'n ymwneud ag adnoddau allweddol.

Mae'r rhain yn cynnwys:
- Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2020
- Adroddiad Caffael Llesiant yng Nghymru 2021
- Gwiriwr Cynnydd Ffyrdd o Weithio
- Teithiau Y Gallu i Greu tuag at bob un o'r saith nod llesiant cenedlaethol

Byddwn hefyd yn defnyddio'r canllawiau a'r adnoddau a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru mewn perthynas â chaffael cyhoeddus a'n hamcanion caffael sy'n gymdeithasol gyfrifol.

Mae tystiolaeth o'r dull hwn i'w weld drwy'r ddogfen hon, ond yn enwedig yn yr adran sy'n dwyn y teitl 'camau i fodloni pob un o'n 4 amcan caffael sy'n gymdeithasol gyfrifol'.

Adolygu ac adolygu amcanion caffael sy'n gymdeithasol gyfrifol

Rydym wedi cymryd golwg hirdymor wrth osod ein hamcanion caffael sy'n gymdeithasol gyfrifol. Maent wedi'u halinio tuag at gyflawni ein nodau llesiant cenedlaethol ac ystyried tueddiadau'r dyfodol.

Nid ydym yn rhagweld y byddant yn newid wrth gyflawni ein strategaeth Cymru Can. Fodd bynnag, byddwn yn adolygu ein hamcanion caffael sy'n gymdeithasol gyfrifol o leiaf bob tair blynedd ac fel rhan o'n dyletswydd statudol os caiff nodau llesiant cenedlaethol Cymru eu diwygio ar unrhyw adeg.

Bydd y rhestr o'n hamcanion cymdeithasol gyfrifol yn cael ei diweddaru yn ein Strategaeth ac ar ein gwefan.

Camau i fodloni pob un o'n pedwar amcan caffael sy'n gyfrifol yn gymdeithasol

Amcan 1: Gwella Gwaith Teg a chadwyni cyflenwi moesegol

Trwy annog cyfleoedd cynhwysol i gefnogi mwy o bobl i mewn i gyflogaeth, gallwn gyfrannu at **Gymru sy'n Fwy Cyfartal** a **Chymru Lewyrchus**. Mae ein ffocws canlyniadau yn cynnwys gwella sgiliau, yn enwedig y rhai sy'n cymryd camau tuag at drawsnewid carbon isel.

Mae canllawiau Llywodraeth Cymru ar waith teg yn amlinellu bod "gwaith nad yw'n cael ei lywio gan egwyddorion gwaith teg yn cael effaith negyddol ar lesiant corfforol a meddyliol a llesiant yn ehangach".

Mae canllaw Iechyd Cyhoeddus Cymru Cyflawni gwaith teg ar gyfer iechyd, llesiant a thegwch yn dangos y gall gwobr deg, incwm digonol, hyblygrwydd, cyfleoedd ar gyfer dilyniant ac amgylchedd gwaith cynhwysol gefnogi gwell canlyniadau iechyd. Gall ein camau i roi egwyddorion gwaith teg ar waith gyfrannu at **Cymru Iachach**.

Mae'r canfyddiadau hyn yn adlewyrchu'r dull yr ydym yn ei ddefnyddio ar hyn o bryd wrth ddatblygu polisïau mewnol i greu amgylchedd gwaith cefnogol.

Rydym wedi rhoi arferion gweithio hyblyg ar waith a pholisi wythnos waith fyrrach, felly mae gan ein tîm gyfle i gael cydbwysedd da rhwng bywyd a gwaith. Mae camau gweithredu mewn perthynas â chyflawni'r amcan hwn yn darparu cyfleoedd pellach i wella gwaith teg o fewn ein cadwyni cyflenwi.

> **Diffinio Gwaith Teg**
>
> *"Gwaith teg yw lle mae gweithwyr yn cael eu gwobrwyo'n deg, yn cael eu clywed a'u cynrychioli, yn ddiogel ac yn gallu symud ymlaen mewn amgylchedd iach, cynhwysol lle mae hawliau'n cael eu parchu."*
>
> (Gwaith Teg Cymru, 2019)

Amlinellir canllawiau ar ddatblygu cadwyni cyflenwi moesegol yng Nghymru a thramor gan Lywodraeth Cymru yn y Cod Ymarfer Cyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi.

Byddwn yn cymryd camau sy'n cyfrannu at **Gymru sy'n Gyfrifol ar Lefel Fyd-eang** drwy sicrhau bod ein cadwyni cyflenwi yn deg, yn foesegol ac yn gynaliadwy. Mae'r Cod Ymarfer yn cynnwys 12 ymrwymiad gyda chamau i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol.

Amcan 1: Gwella Gwaith Teg a chadwyni cyflenwi moesegol

Y camau y byddwn yn eu cymryd	Ar ein taith i gyrraedd nodau llesiant cenedlaethol Cymru	Camau a gymerir gan bobl yr ydym am weithio gyda nhw	Cyfraniad at nodau llesiant cenedlaethol Cymru
Dadansoddi a chyhoeddi gwariant caffael yn flynyddol, gan roi sylw manwl i ble mae arian yn mynd o ran daearyddiaeth, sector a math o fusnes.	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at Gymru Lewyrchus	Talu o leiaf yr hyn sy'n cyfateb i'r Cyflog Byw Gwirioneddol.	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at Gymru Lewyrchus a Chymru sy'n Fwy Cyfartal
Llofnodi'r Cod Ymarfer – Cyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi a gweithredu mewn perthynas â'r 12 ymrwymiad. Defnyddio'r Cod Ymarfer Cwestiynau enghreifftiol, amodau a pholisïau fel arf i gyflawni'r ymrwymiadau hyn.	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at Gymru Lewyrchus **Bod yn Fwy Anturus** tuag at Gymru sy'n Fwy Cyfartal	Gwneud cais am ardystiadau sefydliadol cynaliadwy.	**Bod yn Fwy Anturus** tuag at Gymru sy'n Gyfrifol ar Lefel Fyd-eang
Darparu cymorth ac arweiniad i fusnesau bach a chanolig eu maint (SMEs) a busnesau cymdeithasol i wella eu siawns o sicrhau contractau. Gallai'r swyddfa alw ac egluro'r hyn a olygir gan "werth cymdeithasol/gwerth llesiant" neu efallai rannu rhestr o ddiffiniadau neu roi enghreifftiau o'r hyn y gallem ddisgwyl ei weld gyda'r nod o godi ymwybyddiaeth a gwella cystadleuaeth.	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at Gymru Lewyrchus	Darparu buddion ehangach sy'n mynd y tu hwnt i ofynion statudol megis cyfleoedd ar gyfer dilyniant, rhannu swydd, absenoldeb rhiant ac arferion gweithio hyblyg.	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at Gymru Lewyrchus a Chymru sy'n Fwy Cyfartal
Hyrwyddo / cefnogi ardystiadau sefydliadol cynaliadwy, cynlluniau dyfarnu ac arferion gan gynnwys BCorp, y Ddraig Werdd, Masnach Deg, y Cyngor Stiwardiaeth Forol a'r Cyngor Stiwardiaeth Coedwigaeth (FSC).	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at Gymru sy'n Gyfrifol ar Lefel Fyd-eang		
Defnyddiwch gyflenwyr o Gymru lle bynnag y bo modd.	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at Gymru sy'n Gyfrifol ar Lefel Fyd-eang		

Camau i fodloni pob un o'n pedwar amcan caffael sy'n gyfrifol yn gymdeithasol

Amcan 2: Cynyddu cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant

Mae ein Strategaeth Cydraddoldeb 2023-2027 yn nodi ein hymrwymiad i wella cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant. Wrth wraidd y gwaith hwn mae cydnabod pwysigrwydd hyrwyddo gwahanol hunaniaethau a derbyn profiadau bywyd amrywiol, tra'n sicrhau ein bod yn dileu rhwystrau a fydd yn rhwystro unigolion a sefydliadau rhag ffynnu wrth adeiladu Cymru well ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Mae cymryd camau i gynyddu cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant ar bob cam o'r cylch caffael yn ein galluogi i ymgorffori diwylliant o gynhwysiant yn fewnol yn ein sefydliad ac yn allanol yn y gwaith a wnawn gyda chyflenwyr a chontractwyr.

Mae adroddiad Llesiant Cymru (2023) yn amlygu bod y gwahaniaeth cyflog moesegol wedi ehangu 9.9 pwynt canran o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

Bydd canlyniadau dymunol yn ymwneud yn arbennig â **Chymru sy'n Fwy Cyfartal**, gyda ffocws ar ddarparu mwy o gyfleoedd i bobl ddifreintiedig, gwell cyflogadwyedd pobl ifanc o dan 24 oed a chefnogi arloesedd ar gyfer Cymru fwy cyfartal.

Mae'r amcan hwn hefyd yn ceisio cyfrannu at **Gymru Lewyrchus** drwy gynyddu sgiliau ar gyfer y dyfodol a lleihau rhwystrau i gyflogaeth.

Byddwn yn ymdrechu i gyfrannu at **Gymru o Gymunedau Cydlynus** drwy annog canlyniadau sydd wedi cynnwys pobl o gefndiroedd amrywiol a darparu cymorth i bobl ifanc ddifreintiedig a'u teuluoedd.

Mae canlyniadau sy'n hyrwyddo aml-ddiwylliannedd a'r iaith Gymraeg yn ogystal â mynediad gwell i bobl at weithgareddau diwylliannol, yn enwedig ar gyfer pobl â nodweddion gwarchodedig a'r rhai o gefndiroedd difreintiedig yn ymwneud â **Chymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu**.

Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol

Amcan 2: Cynyddu cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant

Y camau y byddwn yn eu cymryd	Ar ein taith i gyrraedd nodau llesiant cenedlaethol Cymru	Camau a gymerir gan bobl yr ydym am weithio gyda nhw	Cyfraniad at nodau llesiant cenedlaethol Cymru
Cael gwared ar rwystrau i gynnwys pobl sy'n gallu rhannu profiadau bywyd, gwybodaeth ac arbenigedd i gynyddu cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant yn ein dulliau a'n canlyniadau caffael.	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at Gymru sy'n Fwy Cyfartal a Chymru o Gymunedau Cydlynus	Cymryd camau i fonitro a gwella cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant y gweithlu.	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at Gymru sy'n Fwy Cyfartal
Mae ein staff yn cael hyfforddiant ar gydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant		Datblygu cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant i sicrhau bod ystyriaethau cydraddoldeb yn rhan o arferion bob dydd.	
Adolygu polisïau presennol a sicrhau bod pob polisi newydd yn canolbwyntio ar ddileu rhwystrau yn y gweithle sy'n peryglu cydraddoldeb e.e. iaith niwtral o ran rhywedd, amodau gwaith pobl anabl.	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at Gymru sy'n Fwy Cyfartal		

Camau i fodloni pob un o'n pedwar amcan caffael sy'n gyfrifol yn gymdeithasol

Amcan 3: Effeithio ar newid cadarnhaol tuag at leihau allyriadau carbon a gwella bioamrywiaeth

Rydym wedi ei gwneud yn genhadaeth i sicrhau bod holl gyrff cyhoeddus Cymru yn cyflawni eu nodau sero net a natur gadarnhaol erbyn 2030. Mae caffael yn ysgogiad allweddol sydd â photensial enfawr i gefnogi canlyniadau cadarnhaol ar gyfer yr hinsawdd, natur a'n cymunedau.

Mae adroddiad o Gyflwr Adnoddau Naturiol 2020 yn amlinellu'r angen i Gymru symud tuag at economi adfywiol sy'n cyflawni lefelau cynaliadwy o gynhyrchu a defnyddio. Dywed yr adroddiad nad yw hyn yn gyraeddadwy os yw gweithgaredd economaidd yn parhau i ddigwydd ar draul yr amgylchedd.

Drwy ein dull caffael ein hunain, gallwn sicrhau bod effeithlonrwydd adnoddau a'r economi gylchol yn cael eu hybu. Gall gweithredu mewn perthynas â chyflawni'r amcan hwn gyfrannu at **Cymru Lewyrchus** drwy greu ffyniant a swyddi mewn sectorau busnes gwyrdd ac ymateb i dueddiadau'r dyfodol megis deallusrwydd artiffisial (AI), sgiliau digidol a gwyrdd.

Gallwn gyflawni canlyniadau sy'n ymwneud â **Chymru Gydnerth** a **Chymru sy'n Gyfrifol ar Lefel Fyd-eang** drwy hyrwyddo caffael cynaliadwy sy'n diogelu'r amgylchedd ac yn gwarchod ein bioamrywiaeth.

Fodd bynnag, heb newid brys ni fyddwn yn gallu gwrthdroi dirywiad byd natur. Ar hyn o bryd, mae un o bob chwe rhywogaeth yng Nghymru ac un o bob tri mamal yn wynebu difodiant heb ymyrraeth (Sefyllfa Natur, 2023).

Y garreg filltir genedlaethol ar fioamrywiaeth yw gwrthdroi'r dirywiad mewn bioamrywiaeth gyda gwelliant yn statws rhywogaethau ac ecosystemau erbyn 2030 a'u hadferiad clir erbyn 2050. Mae adroddiad Llesiant Cymru (2023) yn nodi, yn gyffredinol, bod bioamrywiaeth yn dal i ddirywio.

Mae adroddiad Llesiant Cymru hefyd yn nodi, er bod ôl troed byd-eang Cymru yn lleihau, bod angen gwneud cynnydd pellach i gyflawni'r garreg filltir genedlaethol ar gyfer y dangosydd ôl troed byd-eang, sef mai dim ond erbyn 2050 y bydd Cymru'n defnyddio ei chyfran deg o adnoddau naturiol y byd.

Mae angen inni sicrhau bod yr arian rydym yn ei wario ar gaffael nwyddau, gwasanaethau a gwaith yn gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru.

Tirwedd Adfer y Ddawan

Amcan 3: Effeithio ar newid cadarnhaol tuag at leihau allyriadau carbon a gwella bioamrywiaeth

Y camau y byddwn yn eu cymryd	Ar ein taith i gyrraedd nodau llesiant cenedlaethol Cymru	Camau a gymerir gan bobl yr ydym am weithio gyda nhw	Cyfraniad at nodau llesiant cenedlaethol Cymru
Nodi sut y gall ein cylch caffael a chyllideb gefnogi lleihau allyriadau carbon ar draws popeth a wnawn fel sefydliad yn unol â'n Cynllun Lleihau Allyriadau Carbon.		Yn gallu dangos eu hymrwymiad i leihau allyriadau carbon, er enghraifft trwy gynllun lleihau carbon, a sefydlu prosiectau i gefnogi neu weithredu'r rhain.	
Caffael atebion trafnidiaeth a symudedd ar y sail eu bod yn adlewyrchu ein polisi teithio cynaliadwy ac yn lleihau ein hallyriadau, boed hynny ar gyfer teithiau busnes neu ein cynlluniau cymell gweithwyr.		Cefnogi a chymell staff ac ymwelwyr i leihau eu hallyriadau teithio trwy ddefnyddio teithio llesol, trafnidiaeth gyhoeddus, gweithio ystwyth, rhannu ceir a defnyddio cerbydau allyriadau isel iawn lle bo modd.	**Bod yn Fwy Anturus** tuag at **Gymru Lewyrchus**
Sicrhau bod y cynhyrchion rydym yn eu cyrchu sy'n seiliedig ar goedwigaeth, megis dodrefn neu bapur, wedi'u hardystio gan yr FSC.	**Bod yn Fwy Anturus** tuag at **Gymru Gydnerth**	Gweithgynhyrchu neu ddod o hyd i nwyddau a phecynnu atebion o ffynonellau cynaliadwy (gan gynnwys eitemau wedi'u hailgylchu) neu mae gennych gynllun i weithio tuag at hyn.	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at **Gymru Lewyrchus**
Wrth gynnal digwyddiadau a chynadleddau, archebwch leoliadau a chyflenwyr sy'n blaenoriaethu bwyd cynaliadwy, lleol a/neu foesegol, fel masnach deg, ac osgoi plastigau untro.		Mabwysiadu polisi plastig untro i gael gwared ar blastigau untro, gan gynnwys mewn pecynnu.	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at **Gymru Gydnerth** a **Chymru sy'n Gyfrifol ar Lefel Fyd-eang**
Dod o hyd i eitemau wedi'u hailddefnyddio neu eu hailgylchu lle bynnag y bo modd.	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at **Gymru Gydnerth**	Sicrhau bod cyfleusterau ailgylchu.	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at **Gymru Gydnerth**

Camau i fodloni pob un o'n pedwar amcan caffael sy'n gyfrifol yn gymdeithasol

Amcan 4: Hyrwyddo a gwarchod diwylliant a'r iaith Gymraeg

Mae cymdeithas â llesiant diwylliannol da yn un lle mae pobl yn elwa o ddiwylliant, treftadaeth a'r iaith Gymraeg ac yn gallu cymryd rhan yn y celfyddydau, chwaraeon a hamdden.

Ledled Cymru, mae gweithwyr llawrydd creadigol a'r sector diwylliannol yn gweithio i chwyddo achosion, mynd i'r afael ag unigrwydd, dod â bywyd newydd i hen strydoedd a datrys heriau.

Amlygodd asesiad Llesiant Cymru (2023) o gynnydd mewn perthynas â **Chymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu** fod canran y bobl sy'n gallu siarad Cymraeg ar y lefel isaf a gofnodwyd.

Gan weithio gyda'n cyflenwyr, gallwn hyrwyddo camau gweithredu sy'n galluogi diwylliant a'r Gymraeg i ffynnu, gan sicrhau effeithiau sy'n gwella ein cymunedau ac sy'n gwneud cynnydd tuag at gyrraedd carreg filltir genedlaethol y Gymraeg (i gyrraedd miliwn o siaradwyr erbyn 2050).

Bydd ffocws ar ganlyniadau sy'n cyfrannu at **Gymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu** yn golygu bod cymunedau'n teimlo eu bod yn cael eu cynnwys yn fwy mewn penderfyniadau sy'n effeithio arnynt a bydd gan bobl well mynediad at weithgareddau diwylliannol.

Taliadau Prydlon

Byddwn yn talu cyflenwyr o fewn 30 diwrnod i dderbyn anfoneb oni bai y cytunir yn wahanol ymlaen llaw gyda nhw. Rydym wedi gosod y gofyniad hwn yn ein polisi caffael. Mae ein Swyddog Cyllid a Llywodraethu Corfforaethol yn monitro'r terfyn amser hwn ac yn sicrhau taliad prydlon bob amser. Rydym yn ceisio talu o flaen y ffrâm amser hon pryd bynnag y gallwn.

Bydd y Swyddog Cyllid a Llywodraethu Corfforaethol yn gwneud taliadau ar gais neu'n derbyn anfoneb gan gyflenwyr yn amodol ar yr awdurdodiad mewnol cywir.

Mae rhediadau taliadau yn digwydd bob pythefnos. Gellir gwneud taliadau brys hefyd os oes angen.

Y camau y byddwn yn eu cymryd	Ar ein taith i gyrraedd nodau llesiant cenedlaethol Cymru	Camau a gymerir gan bobl yr ydym am weithio gyda nhw	Cyfraniad at nodau llesiant cenedlaethol Cymru
Mae tendrau caffael yn hygyrch ac yn apelio at weithiwr proffesiynol creadigol a'r rhai sy'n gweithio yn y celfyddydau a diwylliant, (lle bo'n berthnasol)	**Bod yn Fwy Anturus** tuag at **Gymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu**	Bod â mentrau ar waith sy'n cefnogi'r iaith Gymraeg a/neu ddiwylliant Cymru.	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at **Gymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu** a **Chymru o Gymunedau Cydlynus**
Gwreiddio ystyriaethau iaith Gymraeg wrth gynllunio unrhyw brosiect neu weithgaredd.	**Gwneud Newidiadau Syml** tuag at **Gymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu**	Hyrwyddo ddwyieithrwydd (cadwch dudalen we/cyfathrebiadau dwyieithog, er enghraifft).	**Bod yn Fwy Anturus** tuag at **Gymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu**

Atodiad 1 – cyfraniad at y nodau llesiant

Nod Llesiant	Enghraifft ddarluniadol o ganlyniadau dymunol yn cyfrannu at y saith nod llesiant
Cymru Lewyrchus	• Hyrwyddir effeithlonrwydd adnoddau a'r economi gylchol • Cyfleoedd i MSMEs (Mentrau Micro, Bach a Chanolig) • Mwy o bobl mewn cyflogaeth • Gwell sgiliau i bobl • Gwell sgiliau ar gyfer trawsnewid carbon isel • Arloesi i gefnogi Cymru fwy lewyrchus
Cymru Gydnerth	• Hyrwyddir caffael cynaliadwy • Diogelu'r amgylchedd • Mannau gwyrdd a bioamrywiaeth yn cael eu gwarchod a'u gwella • Arloesi i gefnogi Cymru fwy gydnerth
Cymru Iachach	• Creu cymuned iachach • Lleiheir llygredd aer • Gwella llesiant staff • Arloesi i gefnogi Cymru iachach
Cymru sy'n Fwy Cyfartal	• Mwy o gyfleoedd i bobl ddifreintiedig • Lleihau anghydraddoldebau • Gwell cyflogadwyedd pobl ifanc dan 24 oed • Mwy o gefnogaeth ar gyfer gweithgareddau cwricwlwm targed • Arloesi ar gyfer Cymru fwy cyfartal

Indo Zwingina

The Carbon Community

Atodiad 1 – cyfraniad at y nodau llesiant

Nod llesiant	Enghraifft ddarluniadol o ganlyniadau dymunol yn cyfrannu at y saith nod llesiant
Cymru o Gymunedau Cydlynus	• Mwy o gyfleoedd ar gyfer VCSEs (Mentrau Gwirfoddol, Cymunedol a Chymdeithasol) • Gweithlu a diwylliant sy'n adlewyrchu amrywiaeth y gymuned leol • Gwerth cymdeithasol wedi'i wreiddio yn y gadwyn gyflenwi • Gostwng trosedd • Helpu pobl agored i niwed i fyw'n annibynnol • Cefnogaeth i bobl ifanc ddifreintiedig a'u teuluoedd • Mwy o weithio gyda'r gymuned • Arloesi i gefnogi cymunedau mwy cydlynus yng Nghymru
Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu	• Hyrwyddir y diwylliant Cymreig • Gwarchodir safleoedd bywyd gwyllt, natur a threftadaeth brodorol • Arloesi i gefnogi diwylliant mwy bywiog
Cymru sy'n Gyfrifol ar Lefel Fyd-eang	• Hyrwyddir caffael moesegol yn fyd-eang • Gostyngir allyriadau carbon • Arloesi i gefnogi Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang

Cyrchfan Parc Cenedlaethol Bluestone

Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

Future Generations Commissioner for Wales

Cymru Can

Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru
Tramshed Tech
Stryd Pendyris
Caerdydd
CF11 6BH
cysylltwchani@cenedlaethaurdyfodol.cymru

cenedlaethaurdyfodol.cymru